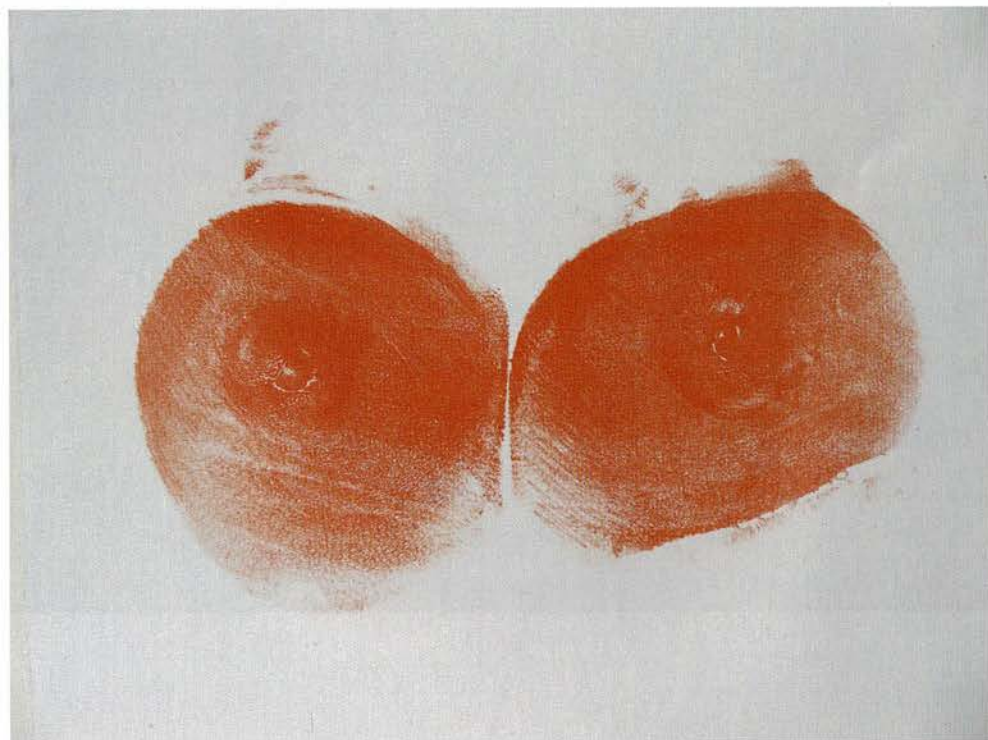

Bodyprinting

door Aad Hekker

Vernieuwingen in de grafische kunst hebben heel lang stilgestaan. Eigenlijk van eind zeventiende eeuw tot aan halverwege de twintigste eeuw! Niet in technische zin, want de industrialisatie met zijn haar ontwikkelingen brachten ons onder andere de steendruk, maar de periode na de Tweede Wereldoorlog waren even spannend als wat Hercules Segers deed. De traditionele drukvormen werden ineens niet alleen maar traditioneel gebruikt, maar er werden dingen mee gedaan die nog nooit gedaan waren. Met The Roaring Sixties gingen kunstenaars ineens onder invloed van drugs in de zachte etsgrond van een zinkplaat lopen om die voetstappen uit te bijten en af te drukken. En ook zonder drugs ontdekten wij de lol van het *bodyprinting*. Alles wat rond is laat zich immers afdrukken: handen, voeten, billen, buiken en – onvermijdelijk natuurlijk – borsten. De schrijver van dit artikel is al 35 jaar drukker en vroeg in de negentiger jaren drukte een Braziliaans kunstenaar die toen in zijn atelier aan het werkte haar eigen borsten af op een lithosteen. Een wonder van gedetailleerdheid verscheen op het papier.

En in de NRC van 1 april 2017 stond een artikel over een bijzondere drukvorm. Elena Palumbo-Mosca is 82 jaar nu, maar in 1961, was zij een van de vrouwen die zich bloot lieten beschilderen met blauwe verf door Yves Klein om zich op zijn aanwijzingen op papier te storten. De resultaten waren fascinerend imperfecte afdrukken van dijen, buik en borsten. Yves

Klein werd er wereldberoemd mee. De hamvraag is natuurlijk: is dit nou grafische kunst of een nieuwe manier van modeltekenen? Waarschijnlijk allebei: het menselijk lichaam als drukvorm en een model dat niet geschilderd wordt, maar waarmee geschilderd wordt! Het model als kwast. Bovendien is het niet alleen beeldende kunst. Het is ook theater, *performance*. Er was zelfs een strijke bij! De 'antropometries' van Yves Klein zijn op YouTube te vinden.

Elena Palumbo-Mosca stort zich beschilderd op het papier.

Hoe zit dat met de bodyprints van Carlijn Mens? Wie is Carlijn Mens?

Carlijn Mens (1972) is kunstenaar die werken maakt op papier met houtskool. 'How to make light with the black of it', lees ik op haar website. En diegenen die naar Panorama Pijbes keken in april die ging over het landschap, zagen uit haar serie Preserved Places hele grote houtskooltekeningen van gevangen schaduwen in een bos.

Carlijn Mens wordt gevraagd door het Gemeentemuseum om in 2013 een installatie te maken over mensenhandel in het kader van *Fear, Faith, Face*. Zij krijgt het dossier van De Zaak-Dover in handen. Zij ziet de onthutsende video's en Röntgenopnamen.

De Zaak-Dover. Na een lange, barre reis komen op 16 juni 2000 Chinese gelukszoekers aan in Rotterdam. Nederland is in de ban van het EK voetbal. Nederland wint met 3-0 van Denemarken. De Chinezen hebben veel geld aan de maffia betaald om naar Engeland te kunnen emigreren. De twee vrachtwagenchauffeurs zouden 1000 gulden per vluchteling

h, Fear, Face.

verdienen. Op 18 juni wordt in Zeebrugge ingescheept en om te voorkomen dat ze hoorbaar zijn, wordt het kleine ventilatie luik gesloten. Van de 60 mensen stikken er 58.

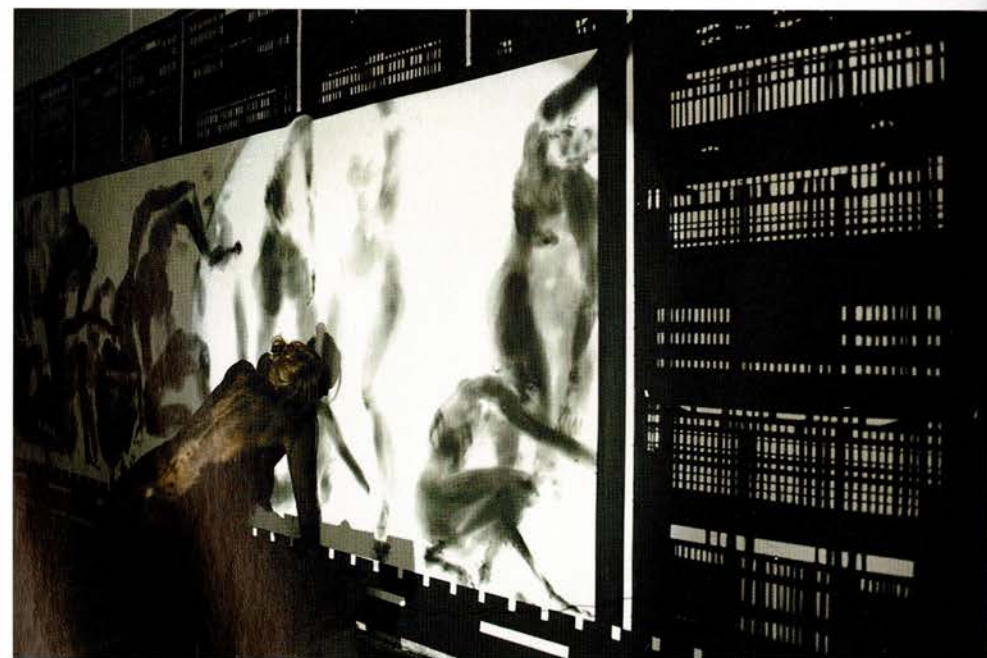
De vorm die zij vindt is dat zij zichzelf gaat afdrukken. Niet zoals in het theater van Yves Klein, maar in de stilte van haar atelier. Bloot rolt zij zich in de houtskool, duwt zich op het papier. Door de fysieke inspanning vermengen zweet en houtskool zich. Het blijkt perfecte 'inkt'.

Zij drukt zichzelf meerdere malen af, in dezelfde positie op dezelfde plaats, in vakjargon: meerdere 'drukgangen'. Om te zorgen dat die 'drukgangen' keurig op elkaar passen, maakt zij gebruik van een lamp die achter haar staat. De scherpe slagschaduw wijst haar de goede positie. Het effect van laag over laag houtskool van een bezweet lijf levert een verrassend gedetailleerd beeld op, bijna 3D.

Voorjaar 2016 heeft Carlijn Mens de tentoonstelling "Mensch" bij Park - Platform for Visual Arts in Tilburg. Deze bestaat uit twee grote installaties op papier. Maar hier zien wij niet alleen de bodyprints van de kunstenaar zelf, maar ook die van haar kinderen. Het levert beelden op die doen denken aan de vroege filmische fotografie van Eadweard Muybridge (1830-1904). Maar de inhoud verschilt wezenlijk. Muybridge onderzocht de motoriek van de beweging van mens en dier. Carlijn Mens verbeeldt weliswaar ook beweging, maar niet analytisch. Hier zijn het mensen op drift, op de vlucht, verdreven uit het paradijs. Geen hoofden, geen geslachtskenmerken, niet de zinnelijkheid van Yves Klein, alleen van opzij. Nee, het zijn geen narcistische portretten van Carlijn Mens of haar kinderen. De afdrukken staan voor de Mens, niet vrouwelijk, niet mannelijk. Zij zijn een spoor van hun beweging, hun weg, de herinnering daaraan.

Ook in Park zien wij houtskoolprints van kindervoeten. Om te ontsnappen aan de zwaarte van het project in het GEM gaat zij met haar kinderen haar zwarte atelier in. Zij smeren zich in met de houtskool die alom aanwezig is. Zij dansen er enthousiast in het rond en er ontstaat een document van de dans. In een kring, als een bloemenkrans, een Zweeds midzomernachtfeest, laten de voeten hun spoor achter. Voeten met eigen identiteit maar deel uitmakend van een geheel.

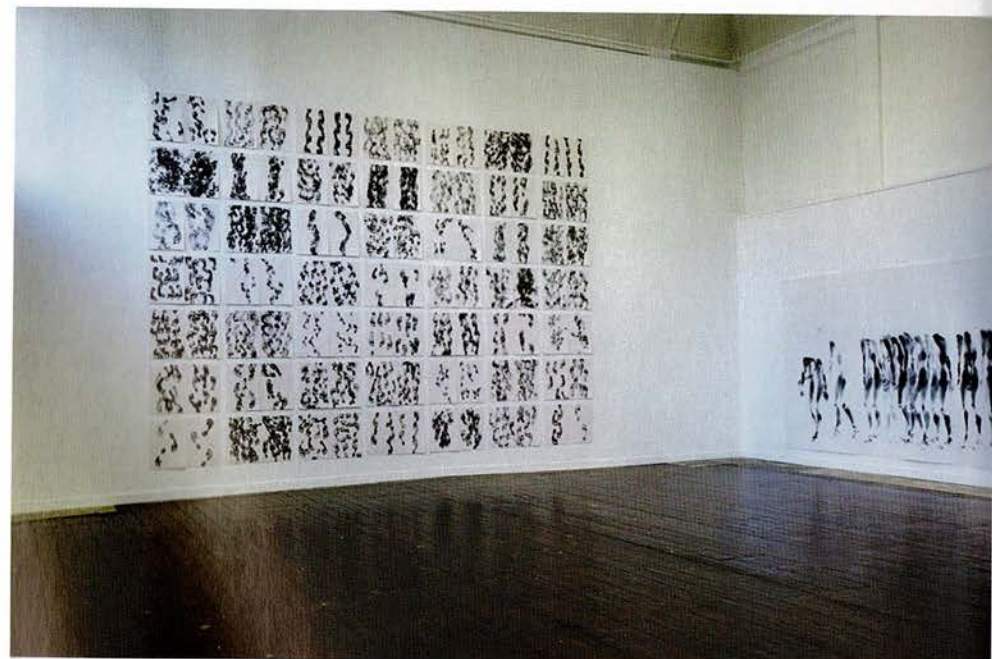
Het wordt een project, maar een project dat terugkantelt naar mensen op drift, naar verdreven kinderen, naar hun verstoorde pad. En het besef dat kinderen naast wat eten en drinken ook altijd iets dierbaars, een soort talisman, bij zich hebben, brengt haar tot het idee die voorwerpen af te drukken. Voorwerpen die iets zeggen over het kind, want wat vertelt die amulet ons waarmee het kind zich beschermd weet? Tekens zoals de eerste tekeningen en afdrukken in de grotten van onze prehistorische voorouders. Het zijn dit soort associaties die Carlijn Mens maken tot de kunstenaar die ze is en die werken op papier opleveren die – esthetiek en effectbejag voorbij – onuitwisbare indruk maken.

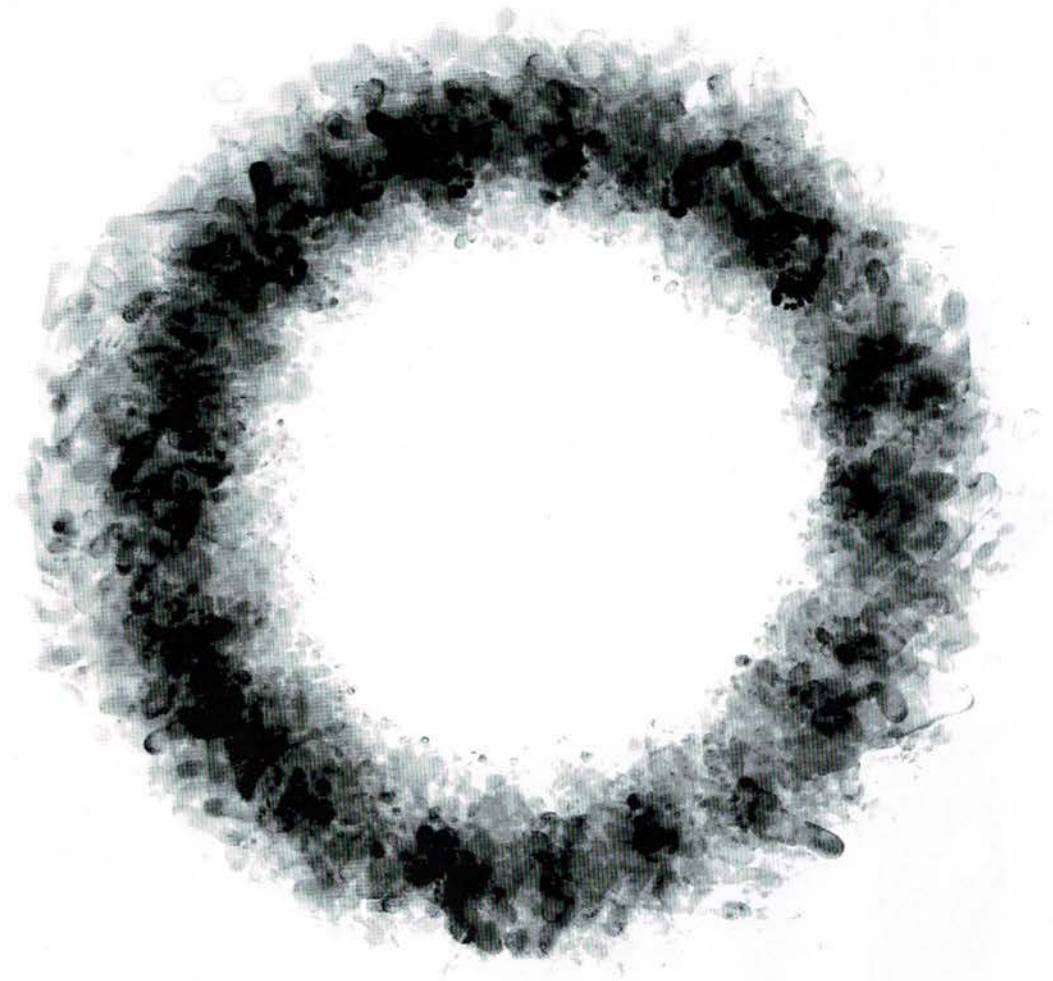

Carlijn Mens aan het werk.

Gedeelte uit Mensch.

Carlijn Mens 'dansa i en ring', 196 x 240 cm.